

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Suumma [!] de laudibus christifere virginis Marie

Albertus <Magnus, Heiliger>

Colonie, 1502

VD16 A 1357

Questio. xvi. de h[om]i[n]js q[uae] [con]cernu[n]t ta[m] Joseph q[uam]
Maria[m]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69610](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69610)

De oculorum colore

siccū q̄ si fuerit calidū et humidū. Nā vt dicit Galien⁹ in tegni. Opti-
ma ē cōplexio calida et sicca. p̄mū q̄dē nō sūt abūdātes h̄mōi et sētib⁹
p̄fecti et vigilātissimi. p̄ma ḡnatio capilloz cūssima ē eis et plenissi-
ma nigri capilli. Si h̄o humiditas caliditati accidat parz q̄dē sup-
grediētib⁹ vtrisq; mediocritē bon⁹ ē eis color i oculis. vene magne et
supfluitates plūme mediocriter digeste. et capilli recti et subrubei et re-
plet et grauat caput a calefaciētib⁹. Et infra his h̄o noth⁹ sp̄ p̄trarius
In borea h̄o optie digerūt neq; excitari p̄nt ad multū somnū p̄uertē-
tes et grauiter dormiētes sūt et plene vigilātes fātasias vidēt et sēsi-
bus imp̄fecti sūt. Et sic p̄z ex cōiūctione ineq̄litate. q̄ optima cōple-
xio cerebri q̄tū ad virtutes aiāles ē calidū et siccū. et cerebro sic se ha-
bēti debēt capilli nigri. Et h̄ ē q̄d dicit cōstātin⁹ in p̄ategni supiorib⁹
Cū igit cerebz eucratīcū optimē sit ordinatū. vno mō ad actōes p̄tra-
tis aiā. alio respectu opationū p̄tut⁹ natural⁹. Et nobilioz sit opatio
p̄tut⁹ natural⁹ aiā q̄ natural⁹ p̄tut⁹. nobili⁹ ē it cerebz q̄d ē eucratīcū
ad opatōes aiāles q̄ ad opatōes naturales. igit p̄fectissimi et nobilissi-
mi corporis cerebz d̄z esse calidū et siccū. Cū igit corp⁹ domie nostre
fuerit p̄fectissimū fm̄ oīa mēbra. ip̄a habuit cerebz calidū et siccū et
capillos nigros. Et sic p̄cedūt rōes et auctes ad h̄ inducte. Ad hoc q̄d
obiect⁹ de colore oculoꝝ dicim⁹ q̄ color i oculis cū imediate signifi-
cet cōplexionē p̄p̄ij subiecti. p̄culdubio cerebro et calido et sicco de-
terminato determinabitur color oculoꝝ niger. Q̄d aut̄ obiect⁹ q̄ ni-
gredo oculoꝝ cāf ex defectu visibilis sp̄s et penuria cristallini h̄uō-
ris. et eoz in q̄b⁹ marie p̄sistit p̄fectō oculoꝝ. Dicim⁹ q̄ h̄ vez ē. sed
paucitas sp̄s visibil⁹ et h̄uōris cristallini causat a caliditate et siccitate
cerebri. sp̄s ei natural⁹ p̄ueniēs vsq; ad cerebz si cerebz fuerit calidū
maiorē ibi recipit depuratōez et subtiliorē subaz. q̄to at̄ suba subtilior
tāto pl⁹ h̄t de forma et min⁹ de materia. et q̄nto pl⁹ substātiā ē sub-
til⁹ et formal⁹ tāto magis ē actiua et fortioris opatōis. et sic a tali cere-
bro trāsmittit visibil⁹ sp̄s ad oculū paucior et subtilior et fortior sili-
mō nutrimentū pauci⁹ et subtili⁹ et nobili⁹. Paucitas igit sp̄s et nu-
trimenti q̄tū. s. ad materiā causat nigredinē vt dicit autor. s. ip̄a sub-
litas et paucitas materiē cā ē nobilioꝝ et fortioris opatōis. et sic ta-
les oculi erūt nigri. p̄pter p̄dictoz paucitatē. s. clarioꝝ ad vidēdū
et nobilioꝝ p̄pter sēsū subtilitatē et nutrimenti puritatē. Et sic bea-
ta virgo in colore cutis fuit alba et rubea mixtim. i capillis autē et in
oculis nigra tēperate fuit. sicut et ei⁹ filiū dilectū speciosissimum for-
ma p̄ filijs h̄oim credimus fuisse coloratum.

Conclusio

Ad obiectum
de colore ocu-
lorum

Solutio

Nota

Questio xvi est de hijs q̄ cōcer-
nūt tā ioseph q̄z mariā q̄ ad nomē. despōsatōez. genealo-
giā et alia vt patebit. ¶ Querit p̄mo de h̄ q̄ d̄t viro Q̄d

De hoc q̄ dicit viro fo. xvij.

frustra videt addi Omnis em̄ despōsatiō virginis fit viro Qd̄ autē nihil frustra debuit poni videt. qz̄ d̄t beatus Bernar. si em̄ nec foliū de arbore sine cā nō cadit. nec passer vn̄ ad terrā cadit sine patre celesti putē igit̄ ex ore euāgeliste nullū supfluerē debet verbū p̄sertim in sacra historia vbi nō puro. plena q̄ppe sūt om̄ia mysterijs supnis ⁊ celesti singla dulcedine redundātia. si tñ diligētē habēt inspectore q̄ nouerit sugere mel de petra. oleūqz̄ de saxo durissimo igit̄ sine cā non debuit hic poni viro Qd̄ autē hic addit viro nō fit ad denotādū sexus difcretiōem. s̄ ad tangēdū spōsi b̄tissime virginis p̄mēdatōnē. ⁊ spōse in spōso honorificatiōem. viro igit̄ nō notat hic sexū vel etatē s̄ virtutē. igit̄ fuit iste Ioseph vir p̄ cōstātiā fidelitatis q̄tū ad iusticiā p̄tinet. p̄ virtutē castitatis quātū ad tēpantiā. p̄ excellētiā discretiōis q̄tū ad prudētiā. p̄ strenuitatē opatiōis q̄tū ad fortitudinē. Et sic notat in viro excellētiā quattuor virtutū cardinaliū.

Quare d̄ viro

¶ Secūdo de hoc q̄ dicit Cui nomē erat. Videt em̄ q̄ in h̄ nimis diffuse loq̄t̄ ⁊ supflue. cū h̄ potuiss̄ breuiter exp̄sisse dicēdo viro Ioseph v̄l noīe ioseph Natura ei vt d̄t p̄hs nihil facit frustra Itē ⁊ natura nō deficit necarijs nec abūdat ī supfluis Itē natura inquatū p̄t paucioribz̄ se expedit Itē q̄ moderat̄ sermones suos sapientissim⁹ ⁊ Itē de om̄i verbo ociofo reddēt oēs hoīes rōem in die iudicij Ex his om̄ibz̄ videt q̄ nihil hic poni debet supflūū Qd̄ cōcedim⁹ dicētes q̄ dicēdo cui nomē erat ioseph nō tñ voluit nomē exp̄mere qd̄ fecit sed dicēdo ioseph. s̄z̄ insup q̄ eēt nobile ipm̄ nomē voluit designare Un̄ et sup̄ vbi dixit cui nomē nazareth numer⁹ causarū ē sin̄ numerū litterarū. s̄z̄ vt nihil poni debeat frustra sciat̄. vt plen⁹ et ordinat⁹ describat̄. vt pbali⁹ credat̄. vt totū p̄lectū mōstret. loc⁹ vel p̄sona etiā nomine honorat̄. vt doctrina inuat̄ et ecclesiā exaltet̄. vt euāgelista familiaris et fidelis cōp̄bet̄. vt humilitas spōse declaref. cum ita noīati et expresse humilis spōsus describit̄. vt iustus apud deū et homines mōstret. cuius nomē tanq̄ in libro vite scriptum in euāgelio tā signanter exprimitur. vt notus deo et hominibz̄ intelligat̄. q̄ testis beatissime virgine ad h̄betur. vt nomē eius digne in memoriā hominum vertatur qui in patrem dei putatiuum assumitur

Primo

Responsio

Cā q̄re dicit
cui nomē erat

D

¶ Tercio de hoc q̄ dicit ioseph Videtur enim q̄ sponsus beatissime virginis non debuisset appellari ioseph. Si enim sicut tota rota est in rota. ita vetus lex in noua videtur q̄ illud coniugium beatissime virginis debuit in lege alicubi figurari. hoc autē interpretatur ecclesiā fuisse factum in Hester et assuero. Si igitur illud coniugium representat illud figuratiter et coniuges illi coniuges istos. igitur nomina illozū debent respondere nominibz̄ istoz

De hoc q̄ dicit ioseph

² Sed dicitur hester fuit assuet⁹. igit⁹ z cōiunx dñe nostre debuit vocari
assuet⁹ q̄ Jte sara i senectute z sterilis gignēs filiū p̄ter naturā i mōte
imolādū tenet figurā dñe nostre q̄ genuit filiū cōtra naturā in cruce
imolādū si igitur sara signat dñam nostrā. igit⁹ z sp̄s sara sp̄s dñi
³ dñe nostre. igit⁹ debuit appellari abrahā q̄ Jte si dña nostra fuerit fi-
gurata p̄ Rebecā igit⁹ marit⁹ ei⁹ debuit appellari ysaac q̄ Jte si dñs
figuraf p̄ saronē. z mater ei⁹ p̄ matrē saronis igit⁹ sp̄s eius debuit
⁶ vocari manue q̄ Jte si ioseph appellat augmētū. i isto aut cōiugio
nullū fuit augmētū p̄ ioseph. igit⁹ nō bñ appellat ioseph q̄ Querit⁹
igit⁹ q̄s fuit figura ioseph i veteri testamēto. n̄ ei videt⁹ q̄ ille fili⁹ iacob
cū ille gesserit figurā dñi nr̄i utpote fili⁹ rachel nat⁹ i senectute p̄ris i
veditōe z fratz liberatōe. z terre saluatōe z i multis alijs vt p̄z i li. gene.
q̄ Ad hoc dicim⁹ q̄ vna p̄sona in veteri testamēto p̄pter plēs p̄-
prietates plura significant⁹ Cū abrahā vbi dicit⁹ tolle filiū tuū figurat
deū patrē q̄ pp̄rio filio suo nō pepcit zc. z vbi dicit⁹ ei. egredere de terra
tua zc. figurat xpm q̄ egressus de terra z de cognatiōe sua scz de sinu
summi patris q̄n venit in hūc mūdū Cū aut dicit⁹ de eo q̄ sedit in ostio
tabernaculi in ipo seruoze dicit figurat antiq̄s patres q̄ sub vmbra le-
gis sederūt. z incarnatōem x̄bi cū seruoze desiderij expectabāt Sili-
mō dicim⁹ q̄ ille ioseph in veditōe. i liberatōe z incarceratōe. egypti
saluatōe. deū figurabat. s̄z in fidelitate z castitate z in misterioz reue-
latōe. p̄curatōis p̄missione z frugū cōseruatōe. z terre platiōe. istius
ioseph figura fuit Cū Bern. Non vir matris nec pater filij fuit q̄
uis certa z necessaria despēsātōe vtrūq̄ ad tps appellat⁹ sit z putat⁹.
Coniuce tñ ex hac dispensatōe qua. s̄ dispensatōe meruit honorari a
deo. vt pater dei z dicit⁹ z credit⁹ sit Coniuce. ex pp̄rio vocabulo q̄ aug-
mētū nō dubites inēptari q̄s z q̄lis fuit iste ioseph. memētoq̄ simul
ill⁹ magni patriarche vediti in egipto. Et scito nō solū illud voca-
bulū sortitū fuisse. s̄z z castimonia adeptū innocētiā z gratiā cōsecu-
tū Si quidē igit⁹ ioseph ex fraterna inuidia vedit⁹ et duct⁹ in egyptū.
xpi veditōem figurabat. iste herodiana fugiēs inuidiā xpm por-
tauit in egyptū. ille dño suo fidē seruās domine sue noluit comiseri
iste dominā suā domini sui matrē virginē agnosces z ipse cōtinēs fi-
deliter custodiuit. illi data ē intelligentia somnioz misterij. isti datū ē
cōsciū fieri z p̄cipē fieri celestij Iste frumēta seruauit nō sibi s̄z om̄i
pp̄lo. iste panē viuū de celo suauē accepit sibi z toti mūdo. Non est
igit⁹ dubiū quin fidelis z bon⁹ fuerit iste ioseph cui mater ē despōsa
ta saluatoris. fidelis seru⁹ et prudēs quē cōstituit de⁹ sue matris so-
laciū. sue carnis nutritiū. solūq̄ deniq̄ i terris magni cōsilij coadiuto-
rem fidelissimū q̄ Et sic paz q̄ cōgrue p̄figuratus ē iste ioseph. nec cō-
gruebat eū figurari p̄ aliq̄m qui maritus p̄ carnalē copulā extiteris

Queritur

Abrahā
figurat deū

Ioseph
figurat
deum

Ioseph
patriarcha
figurat
ioseph
nutritiū iēu
E

Cōclusio

De genealog. Joseph Fo. xix.

cum ipse sine carnali copula sanctius coniugium per pactum coniugalem traxit et virgo coniugem virginem custodiuit. et rebitum ministerium reddendo et matri et filio paterno affectu inseparabiliter coniunctus fuit. Propetas nois et fecatio que incrementum sonat. ipsi nihilominus optime congruit. qui per hanc responsationem quantum ad seipsum et quantum ad primum. et quantum ad deum. quam ad plurima sublimatus fuit. virtutum scilicet augmentatione. fame celebritate. hominum reuerentia. et dilectione matris. dei familiaritate. diuina ut putabat paternitate

Ad obiectum

¶ Quarto. De domo. non enim videtur quod iste fuerit de domo dauid. Ubique enim in biblia numerat populus resoluendo a multitudine in unitatem. primo fit diuisio in tribus. post hoc tribus in cognationes. cognatio in familias. familia in domos. sicut dicitur in Iosue. ubi per inquisitionem hominum fuerunt inueniti apud achor. sed hoc modo ioseph non fuit de domo dauid. Item ut patet in genealogia scripta in euangelio libro generacionis. ioseph distabat a dauid. xxvii. generacione. igitur non erit de domo dauid. Si quis querit de hoc quod dicitur dauid. Cum enim melior et nobilior cognitio sit per causam immediatam et propinquam quam per causam remotam. melius notificasset ioseph per patrem immediatum quam per dauid. Si autem dicitur quod hic describitur dauid. eo quod dauid per missionem accepit eius qui hic annunciat incarnatus secundum hoc deberet dici de domo abrahe. quod primo accepit per missionem quod in semine eius benedicuntur omnes gentes. non dico in seminibus. sed in semine tuo quod est christus. Iuxta hoc quod dicitur in hac annunciatione in qua mundissima filii dei conceptio describitur dauid. quod quicquid notorius peccator extitit quibus remotus innuat. Item cum in genealogia domini peccatores et peccatrices recitentur. quare hic videtur peccator nulla tangitur peccatrix.

Prima rō.

Questio

Solo.

Contra

Questiūcula

Ad primum dicimus quod dicitur de domo dauid non tamen propter generis successionem. sed principalius propter virtutum imitationem. Et tales dicuntur esse proprie de vna domo. iuxta illud. Qui habitare facit vnius moris in domo. ex conuictu enim formatur mores. Unde Bernardus. Huc accedit quod dicitur fuisse de domo dauid. vere enim de domo dauid. hec de regia stirpe descendit vir iste ioseph nobilis genere. mente nobilior. Plane filius dauid non tamen carne sed scititate et deuotione. que tanquam alter dauid dominus inuenit secundum cor suum. cui cito committeret secretissimum atque sanctissimum sui cordis arcanum. cui tanquam alteri dauid incerta et occulta sapientie sue manifestauit. et dedit illi non ignarum esse mysterium quod nemo principum huius seculi cognouit. Cui denique datum est quod cum multi reges et prophete eum vellet videre non viderunt. non solum videre sed audire. sed etiam portare e. et ducere. amplecti. osculari. et nutrire et custodire. Non tamen ioseph. sed etiam maria credendum est de domo dauid descendisse. alioquin non fuisset de sponsata viro de domo dauid. si non ipsa esset de domo dauid. ambo

RS

Joseph filius dauid

D i.

De genealogia virginis.

Joseph dicitur de
domo dauid

Solo.

Dauid debuit
et exprimi.

Boni et mali
narratur in ge-
nealogia ma-
Prima rō.

Job
Nota

S.

ergo erant de domo dauid. sed in altera accepta est veritas quā pmissit et iuravit dñs dauid. altero tñ scio et teste adimplete promissionis. ¶ Recte ergo dicitur spōsus virginis fuisse de domo dauid ut scandalū euitet. ut eadē tñ esse p̄bet. ut amor legis in utroq; ostendat. ut humilitas nobilitate regis exaltet. ut paupertas nobilitati non repugnare doceat. ut dauidis humilitas euāgelizet. ut humilitatis imitatio in Joseph insinuet. ut veritatis pmissio adimpleat. ut genealogia dñe describeret. ut paupertas mirabilior demonstraretur. ut nobilitas exemplū paupertatis et humilitatis detur. Quod etiā querit. quare dauid hic ponatur cū peccator fuerit. Respondet qd nō ponit ideo quia peccator fuerit. sed qd Joseph ab ipso carnaliter descēderit. et p̄ imitationem in virtutibus illi filius fuit. nec p̄pter peccati maculā quā penitentia deleuit. minus in genealogia dñi notari debuit. sed audacter predicari. Tum p̄pter hoc qd peccatoribus confidentiā generet et misericordiā dei augmentet. qui dicit. Qua hora peccator a via sua conuersus fuerit omnium iniquitatum suarum nō recordabor. Quod autē hic nulla peccatrix ponit causa esse potest. ut omnis peccati imitatio vel suspitio a beata virgine excludatur. cum sicut a patre in filios. sic a matribus in filias solet imitatio derivari.

¶ Quod autē in genealogia dñe nostre ubi plene describitur. et boni et mali in serie narratur nō caret rōne. ¶ Quod autē a bonis orta fuit. triplex est rō. Una ut antiquitas nobilitatis ipsam nobilitatem extolleret. Alia autē ut sanctitas ipsam vndiq; circūdaret. Tercia ut humilitas laudabilior appareret. Quod autē antiquitas nobilitatem extollat. p̄ qd nō potest arbor bona fructus malos facere. Et itē. Unaqueq; arbor ex fructu cognoscitur. et quod natura tale magis tale et magis ad virtutem proficitur. quod ad ipsam ex nature origine inclinatur. Virtutes enim partim innate sunt nobis. perfecte autē p̄ consuetudinem. Unde Job. Ab infantia mecum creuit miseratio. et ab utero egressa est mecum. sicut enim diuturnitas nō minuit peccatum sed auget. et tanto igitur maiora sunt peccata quanto diutius infeliciores animas detinet alligatas. Et sicut ad ulterius plantationes nō dant radices altas sapientie. ita e converso pulchra est casta generatio cū claritate in monilibus suis. cū enim est memoria illius. quod et apud deum nota est et apud homines. Et sicut ab iniquis omnes filii qui nascuntur testes nequitie sunt aduersus parentes in interrogatioe sua. ita generatio rectorum benedicatur. et iusticia eius manet in seculum seculi. et gloria et diuitie in domo eius. Et sic beatissima virgo orta est ex bonis et magnis. ut antiquitas nobilitatem extolleret. ¶ Secunda causa fuit. ut sanctitas eam vndiq; circūdaret. retro p̄ nobilitatem. ante p̄ utilitatem. supra p̄ dignitatem. infra p̄ potestatem. a dextris p̄ virtutem. a sinistris p̄ peccati immunitatem. ¶ Tercia causa fuit. ut haec

De genealog. Joseph Fo. xix.

cum ipse sine carnali copula sanctius coniugium per pactum conjugalem traxit et virgo coniugem virginem custodiuit. et rebitum ministerium reddendo et matri et filio paterno affectu inseparabiliter coniunctus fuit. Propetas nois et fecatio que incrementum sonat. ipsi nihilominus optime congruit. qui per hanc responsationem quantum ad seipsum et quantum ad primum. et quantum ad deum. quam ad plurima sublimatus fuit. virtutum scilicet augmentatione. fame celebritate. hominum reuerentia. et dilectione matris. dei familiaritate. diuina ut putabat paternitate

Ad obiectum

¶ Quarto. De domo. non enim videtur quod iste fuit de domo dauid. Ubique enim in biblia numerat populus resoluendo a multitudine in unitatem. primo fit diuisio in tribus. post hoc tribus in cognationes. cognatio in familias. familia in domos. sicut dicitur in Iosue. ubi per inquisitionem hominum fuerunt inueniti apud achor. sed hoc modo ioseph non fuit de domo dauid. Item ut patet in genealogia scripta in euangelio libro generacionis. ioseph distabat a dauid. xxvii. generacione. igitur non erit de domo dauid. Si quis querit de hoc quod dicitur dauid. Cum enim melior et nobilior cognitio sit per causam immediatam et propinquam quam per causam remotam. melius notificasset ioseph per patrem immediatum quam per dauid. Si autem dicitur quod hic describitur dauid. eo quod dauid per missionem accepit eius qui hic annunciat incarnatus secundum hoc deberet dici de domo abrahe. quod primo accepit per missionem quod in semine eius benedicuntur omnes gentes. non dico in seminibus. sed in semine tuo quod est christus. Iuxta hoc quod dicitur in hac annunciatione in qua mundissima filii dei conceptio describitur dauid. quod quicquid notorius peccator extitit quibus remotus innuat. Item cum in genealogia domini peccatores et peccatrices recitentur. quare hic videtur peccator nulla tangitur peccatrix.

Prima rō.

Questio

Solo.

Contra

Questiūcula

Ad primum dicimus quod dicitur de domo dauid non tamen propter generis successionem. sed principalius propter virtutum imitationem. Et tales dicuntur esse proprie de vna domo. iuxta illud. Qui habitare facit vnius moris in domo. ex conuictu enim formatur moris. Unde Bernardus. Huc accedit quod dicitur fuisse de domo dauid. vere enim de domo dauid. hec de regia stirpe descendit vir iste ioseph nobilis genere. mente nobilior. Plane filius dauid non tamen carne sed scititate et deuotione. que tanquam alter dauid dominus inuenit secundum cor suum. cui cito committeret secretissimum atque secretissimum sui cordis archanum. cui tanquam alteri dauid incerta et occulta sapientie sue manifestauit. et dedit illi non ignarum esse mysterium quod nemo principum huius seculi cognouit. Cui denique datum est quod cum multi reges et prophete eum vellet videre non viderunt. non solum videre sed audire. sed etiam portare e. et ducere. amplecti. osculari. et nutrire et custodire. Non tamen ioseph. sed etiam maria credendum est de domo dauid descendisse. alioquin non fuisset de sponsata viro de domo dauid. si non ipsa esset de domo dauid. ambo

RS

Joseph filius dauid

D I

De genealogia virginis.

Joseph dicitur de
domo dauid

Solo.

Dauid debuit
et exprimi.

Boni et mali
narratur in ge-
nealogia ma-
Prima rō.

Job
Nota

S.

ergo erant de domo dauid. sed in altera accepta est veritas quā p̄mis-
sit et iuravit dñs dauid. altero tñ p̄scio et teste adimplete promissio-
nis. ¶ Recte ergo dicitur sp̄suis virginis fuisse de domo dauid ut scanda-
lū euitet. ut eadē tñbō esse p̄bet. ut amor legis in utroq; ostendat. ut
humilitas nobilitate regis exaltet. ut paupertas nobilitati non repu-
gnare doceat. ut dauidis humilitas euāgelizet. ut humilitatis imita-
tio in Joseph insinuet. ut veritatis p̄missio adimpleat. ut genealo-
gia dñe describeret. ut paupertas mirabilior demonstraretur. ut nobili-
us exemplū paupertatis et humilitatis datur. Qd̄ etiā querit. quare da-
uid hic ponatur cū peccator fuerit. Respondet q̄ nō ponit ideo quia
peccator fuerit. sed q̄ Joseph ab ip̄o carnaliter descēderit. et p̄ imita-
tōem in virtutib; illi filius fuit. nec p̄pter peccati maculā quā peni-
tentia deleuit. minus in genealogia dñi notari debuit. sed audacter
predicari. Tum p̄pter hoc q̄ peccatorib; p̄fidentia generet et mise-
ricordiā dei augmentet. qui dicit. Qua hora peccator a via sua cō-
uersus fuerit omnium iniquitatum suarū nō recordabor. Qd̄ autē hic nulla
peccatrix ponit causa esse potest. ut omnis peccati imitatio vel suspitio a
beata virgine excludatur. cum sicut a patre in filios. sic a matribus
in filias solet imitatio derivari.

¶ Qd̄ autē in genealogia dñe nostre ubi plene describitur. et boni et
mali in serie narratur nō caret rōne. ¶ Qd̄ autē a bonis orta fuit. tri-
plex est rō. Una ut antiquitas nobilitatis ipsam nobilitatem extolle-
ret. Alia autē ut sanctitas ipsam vndiq; circūdaret. Tercia ut humi-
litas laudabilior appareret. Qd̄ autē antiquitas nobilitatez extollat.
p̄. q̄ nō potest arbor bona fructus malos facere. Et itez. Unaqueq; ar-
bor ex fructu cognoscit. et qd̄ natura tale magis tale et magis ad vir-
tutem p̄ficitur. q̄ ad ipsam ex nature origine inclinatur. Virtutes em̄ par-
tim innate sunt nobis. p̄fecte autē p̄ consuetudinem. Unde Job. Ab
infantia mecum creuit miseratio. et ab utero egressa est mecum. sicut em̄.
diuturnitas nō minuit peccatum sed auget. et tanto igitur maiora sunt
peccata quāto diutius infelicioz animā detinet alligatā. Et sicut ad
ulterine plantationes nō dant radices altas sapientie. ita econuerso
pulchra est casta generatio cū claritate in monilib; suis. cū em̄ est me-
moriam illius. q̄ et apud deū nota est et apud homines. Et sicut ab ini-
quis omnes filij qui nascuntur testes nequitie sunt aduersus parentes
in interrogatiōe sua. ita generatio rectorū benedicetur. et iusticia eius
manet in seculū seculi. et gloria et diuitie in domo eius. Et sic beatissi-
ma virgo orta est ex bonis et magnis. ut antiquitas nobilitatez extolle-
ret. ¶ Secūda cā fuit. ut sanctitas eā vndiq; circūdaret. retro p̄ nobili-
tatez. an̄ p̄ utilitatez. supra p̄ dignitatez. infra p̄ potestatez. a dextris p̄ vir-
tutum. a sinistris p̄ peccati immunitatez. ¶ Tercia cā fuit. ut huius

De nobilitate virgi. fo. xx.

militas laudabilior appareret. qz vt dicit Bernardus. In alto positus
nō alta sapere sed humilibus sentire nihil deo charius. sed nihil apud
hoīes rarius inuenit. His igitur tribus de causis nata est de bonis. **Tri** Maria orta ē
plici etiā rōne orta est de malis. **Primo** vt comparatio altere extremorū
extolleret. iuxta illud. Sicut liliū inter spinas rē. et illud. Sicut spi
na rosam genuit. iudea maria. **Secūda** cā vt sapiētia dei misericordi
or appareret. **Est** em̄ exitus quo de bono bonū. et exitus est quo de
malo malū. **De** pmo. vidit de cūcta q̄ fecerat et erant valde bona. **De** **Exitus quo**
Secūdo. Omnis peccati inītiū supbia rē. **Tercius** exitus est vt de bono **duplex**
malū. vt de muliere inītiū peccati. **Quartus** exitus est vt de malo bo
nū. et hoc solius dei est p̄p̄iū. cuius sapiētia vicit maliciā. attingēs
a fine vsqz ad finē. **Tercia** cā vt p̄fidentia peccatoribus augmētaret
p̄ hoc q̄ mediatrix eorū eadē p̄p̄iuitate vtrāqz extremitatē p̄iūge
ret. vt sicut mater esset et filia dei. sic esset mater soror et filia dei. et sic a
natura inclinaret ad miserēdū peccatori. p̄pter hoc signat p̄ arcū po
situm in nubibus celi in signū federis inter celū et terrā. Nō em̄ potuit
deus cū peccatoribus efficacius stabilire pacē q̄ q̄ filiā peccatorū suo fi
lio accepit vxorē sponsam et matrē. nec aliquis fidelius inter deum et
homine pacē fecit q̄ que mater vtriusqz fuit. Ex predictis igitur re
linquit q̄ Ioseph et beatissima v̄go maria de domo dauid intitulat eē
De Quinto. de nobilitate virginis. **Utr** matrē dei p̄gruat no
bile esse fm̄ carnē. **Et** videtur q̄ nō. p̄ illud ad 1 Cor. j. **Prima**
Nō multi sapientes fm̄ carnē. nō multi potentes. nō multi nobiles
rē. sed beatissimā virginē maxime elegit et p̄elegit. igitur debuit esse ig
nobilis. **Item** glo. sup̄ illud. Venit em̄ humilis deus querēs humi
les nō altos. **Itē** ibidē. Nō elegit reges vel senatores vel oratores. s̄
plebeios. paupes. indoctos piscatores. ergo cū beatissima virgo p̄e
om̄ibus istis sit electa. p̄e om̄ibus debuit esse ignobilis et paupercula et
plebeia. **Itē** maior videt humillatio ex pte dei de ignobili q̄ de no
bili incarnari. **Quō** si p̄cedat. **Contra.** Quāto plus est aliqd̄ eleua
tum sursum tāto plus p̄t dep̄mi in deorsum. quāto em̄ mons altior
tanto vallis p̄fundior. igitur quāto aliqd̄ magis eleuatū est sursum
per nobilitatem et dignitatem. tanto magis potest descendere p̄ hu
militatem. Sed beatissima virgo fuit profundissime humilitatis.
igitur debuit esse supreme dignitatis et nobilitatis. **Uñ** Aug⁹. Nusq̄
fuisset sup̄ om̄nes choros angelorū exaltata. nisi fuisset sup̄ oēs hoīes
humiliata. **Itē** Bern. In alto positus non alta sape. vt supra. Sed
beatissima v̄go fuit deo charissima. ideo debuit esse alta. et nō sape al
ta. sed humilibus sentire. **Itē** Bern. Quis nō feret tolerabilius
sup̄bia in diuite q̄ in paupere. sed humilitas est nobilior in diuite
q̄ in paupere. s̄ humilitas in beatissima v̄gine fuit laudabilissima. ergo

De nobilitate virginis.

humilitas ē nobilior in diuite q̄ in paupe. q̄ fuit in nobili ⁊ diuite.
¶ Itē Hiero. dicit q̄ seruitia minus sunt grata quāto magis sunt de
bita. sed seruitia magis sunt debita in seruis q̄ in ingenuis. igit̄ mi
nus sunt grata in his q̄ in istis. ⁊ plus q̄ in ingenuis. s; fuitia bea
tissime virginis q̄ erat maxie seruitur. vt census solutio. ⁊ p̄fessio. et
filia erat deo gratissima. igit̄ erat in p̄sona nobilissima. Ex his vide

**Nobilitas
manifestat̄
in tribo**

tur q̄ cōgruit q̄ beatissima virgo fuerit nobilissima. Quā autē sic fue
rit manifestū est. nobilitas rei p̄sistit ⁊ p̄siderat in tribo. in causa. sub
stantia. et efficientia. In cā si a nobili origine p̄ncipiū ducat. in sub
stantia. si nobilē substantiā ⁊ p̄prietatē in se possideat. in efficiētia si
nobiles effectus de se p̄ducatur. Beatissima igit̄ virgo fuit nobilissi
ma. vtpote filia p̄ncipis. in quo sibi deus populū elegit peculiare. et
distinxit ab alijs abraam scilicet. a quo ip̄a q̄dragesima. ⁊ vna descen
dit generatōe. In substantia. q̄ ⁊ nature p̄fectōem ⁊ gratie plenitudi
nem in se habuit. In efficiētia. q̄ ip̄m deū de se generauit. Igit̄ beatissi
ma virgo in om̄ib; in q̄b; nobilitas p̄siderat in summo nobilis in

**Querit̄ in quo
est nobilitas.**

uenitur. ¶ Juxta hoc q̄ritur. in quo cōsistat nobilitas s̄m carnē. quia
dicit̄ q̄ nobilitas nihil aliud sit nisi inueterate diuitie. igit̄ videt̄ q̄ in
diuitijs s̄m h̄t̄ beatissima virgo nō fuisset nobilis. q̄ paup̄cula fu
it a paup̄ib; generata. Videt̄ etiā q̄ ista nobilitas nō sit a reb;. Si
militer aut̄ ait Ambrosi. q̄ neq; a corpe nobilitas. neq; a nobilitate
cōplexionis corpis est. inueniuntur autē reges ⁊ p̄ncipes qui nobiles
dicuntur. ⁊ sunt s̄m carnis cōplexionē existētes melācolici ⁊ flegmati
ci. ⁊ ecōuerso rustici sanguinei ⁊ colerici. igit̄ nobilitas nō trahitur a
corpe. Itē videt̄ q̄ nec ab anima. Anime em̄ nō sunt ex traduce. igit̄
tur aia filij nihil nobilitatis a patre h̄z vel ab aia patris. Itē Sene
ca dicit̄ q̄ nō facit nobilitatē atrij plennz fumosis imaginib;. et qd̄ an
nos est nostrū nō est. nā em̄ vixerūt ad nostrā gloriā. ⁊ vult probare
sicut oēs. q̄ loquūtur in hac materia q̄ tm̄ Nobilis ē ille quē nobili
tas sua virtus. Nobilitas est sola animi que morib; animum ornat.
Et sic videtur q̄ nobilitas s̄m carnem nihil est.

Rs.

¶ Ad hoc dicimus q̄ beata virgo s̄m omnē dignitatis ⁊ p̄fectio
nis ⁊ nobilitatis moduz esse debuit ⁊ fuit nobilissima ⁊ dignissima
in summo. Notandū igit̄ q̄ sicut in opposito tactū est nobilitas ge
nealogie cōpleta p̄sistit in tribo. in cōditōis libertate. in officij digni
tate. in vite sanctitate. Libertas p̄ditōnis in tribo cōsideratur. scz in
causa. in substantia. in efficiētia. Libertate q̄ est in cā sine origine bea
tissima virgo fuit liberrima. vtpote p̄ncipis filia. cui dixit deus. In
ysaac vocabit̄ tibi semen. Isaac aut̄ nō est fili; ancille. s; libere. Itē ad
patrē p̄nceps dicit̄ inter nos. Itē ad filiā q̄ pulcri gressus tui vt in
calceamentis filia p̄ncipis. i. opa tua in scōz ⁊ exēplis quos imitaris ⁊

**Nobilitas cō
pleta consistit
in tribo.**

De nobilitate virginis fo. xxx

omnes excellis. et sic fuit liberrima in cā. In substantia quā facit liberam immunitas a pctō et gratie plenitudo. fuit etiā liberrima. Uñ huc gratia plena. Qui enim facit pctm̄ seruus est peccati. ita e conuerso vbi spūs dñi ibi libertas. Ipsa igitur beata virgo semē abrahe est. peccato non seruiuit vnq̄ implens illud ap̄licū. Sic incipite sic loquimini. sic facite tanq̄ incipientes iudicari p̄ legem p̄fecte libertatis. Et sic liberrima fuit in suba q̄ nunq̄ fecit peccatū et grē plena. fuit etiā liberrima in efficiētia passiuā et actiuā. seruus em̄ d̄: Si fili⁹ vos liberauit vere liberi eritis. ⁊ fm̄ glo. liberauit ponit p̄ liberauit. Sicut igitur seruus q̄ se seru⁹ filij libertat. mltō fori⁹ m̄ filij liberrima fuit. Itē si veritas illos liberat quos illuminat. potius illā liberauit q̄ eū. **Nota:** generauit. Item in efficiētia actiuā liberrima fuit. ipsa est em̄ p̄ quaz omnis creatura a seruitute corruptiōis liberata ē in libertatem gratie filioꝝ dei. vbi cessat omnis platio. vbi seruus liber est a dño suo. Sicut autē orta ē a nobilissimis sic a dignissimis traducta fuit. igit nobilissima fuit in cā. substantia et efficiētia. In cā triplex est dignitas a quibz est originata. regalis. sacerdotalis. p̄phetalis. Prima corporalis. secūda spūalis. tercia celestis. qz futura p̄dicere donum est dei. Orta est de stirpe regali vt in dauid et alijs. Patriarchali vt i abraā et alijs. Prop̄hali vt in nathan. et sic fuit dignissima in cā. Similiter etiā in substantia. ipa em̄ habuit istam triplicē dignitatē in substantia sua et p̄sona fuit em̄ regina que astitit a dextris eius in vestitu deaurato fuit et sacerdos iusticie. q̄ p̄prio filio nō peperit. sed stabat iuxta crucem Iesu vt dicit Ambrosius non vt scz filij mortem aspiceret. non vt dolorem filij cōsideraret. sed vt salutē humani generis expectaret fuit etiā p̄phetissa sapientie. Accessit inquit ad p̄phetisam ⁊c. Et sic fuit dignissima i substantia fuit etiā dignissima in efficiētia. ipsa em̄ triplicem dignitatem originaliter transmisiit in filiū p̄cipaliter. specialiter in nos post hoc generaliter filium genuit qui rex et sacerdos et p̄pheta fuit. Rex q̄ in vestimento et femore scriptū habet. Rex regum dñs dominatū. de quo solo sapiētes reges queri uerūt dicētes. Ubi est q̄ natus est rex iudeoz. Sacerdos q̄ est sacerdos iusticie q̄ est scdm̄ ordinē melchisedech. q̄ p̄ p̄p̄riū sanguinē introiuit semel in scā eterna redemptōe inuēta. Hebr. ix. Ipse p̄pheta potēs fuit in ope ⁊ sermone. Luc. Istā triplicē dignitatē beata virgo in nos trāsmisiit. que nos deo fecit regnū et sacerdotium immo regale sacerdotium et sacerdotale regnū. de quo dicitur Luc. Regnabit in domo Jacob ⁊c. Sic igitur patz. quomodo nobilissime genealogie b̄ta virgo fuit. Qd̄ autē querit. quid fuit ista nobilitas fm̄ carnē. Respondem⁹ qz nobilitas fm̄ carnē est traductio carnalis originis a parentibz fm̄ seculū in diuinitijs vel potentia vel dñio cōstitutis. ex quibus quantū ex pte nature ē causatur in filijs. similitudo cōplexōis

Dignitas triplex

Christus fuit rex sacerdos et propheta

Quartus

De nobilitate marie

Natura

Nobilitas

**Nobilitas mē-
tis**

Rs.

Ad obiectū

et cōformitas morū et imitatio opationis. homo enim paup et ignobilis si in diuitiis incipit affluere incipit delicijs magis vacare. cibis delicatioribus se nutrire. et sic cōplexione nobilitata exercitijs honestioribus se occupare. dāna sua minus curare. pūis lucris minus inhiare. alienū dñm minus timere. dona minus curare. libertatē magis appetere. maiorū pfortia pstrahere. cū ipsis matrimonium iūgere. et opa eorū et mores imitari. Et sic natura primo seruil et ignobilis victa p cōsuetudinē in pstrariū trāsmutat. Et quāto hoc a remotiori et diuturniori radice ad ramos trāsmittit. tāto magis nature inclinatio idurat et inseparabilior efficit. ut in filijs q̄tū ē ex pte nature ad p̄silia parētibz inueniatur inclinatio naturalis. et hoc apponit nobilitati carnis. q̄ q̄tū ē de sui natura semper ad honesta et decentia plus q̄ ad vilia inclinatur. et hoc totū vez est nisi libertas arbitrii vel consuetudo vel alia causa extrinseca pstrariū opes. Et sic patet q̄ nobilitas nō ē tm ex qualitate cōplexionis cū rex vel digna psona melacolicē cōplexionis magis sit audax vel largus rustico ppter cōsuetudinē sanguineē cōplexionis. licet enim aīa nō sit ex traduce tm exnis in carne opat plus fortius vel frequentius. fm q̄ a carne amplius ad aliquid inclinatur.

¶ Quod aut sola nobilitas mētis videt laudanda respondemus q̄ si q̄litas opationis cōtraria agit nobilitati originis. tāto viciōsior et deestabilior est deformitas opationis. quāto magis ē contra naturalem inclinationem originis. et sic magis est culpabilis viciōsus nobilis q̄ ignobilis. vbi aut nobilitas originis p̄ficiat et ornatur nobilitate morū et opationis. vtraq̄ p̄stat alteri munimentū laudis. deinde virtus originis ostendit in opatione. nō quasi aduēticia et cito mutabile. sed quasi p̄p̄ia et innata et debita nobilitatē p̄traxerūt a parente et dū virtus mētis fundamentū et radicem habet nobilitatem carnis difficilior a virtute mouet dignitatibus non mutabilibus sed quasi innatis eleuat minus. et humiliationibus quasi magis indignis aliter exaltat. Et dū virtus mētis forsitan respuerit ipsa carnis nobilitas ipsam ad nobilia excitat. Inde ē q̄ q̄n he due nobilitates coniūgunt ambe merito laudant. vñ. fulgebat in venerādo duplex decus gregorio Senatoria dignitas. volūtaria paupertas etc. Si aut separent. nobilitas carnis non laudatur sed vitupatur. nobilitas enim mētis sine nobilitate carnis tāto amplius laudatur quāto etiā p̄p̄ia vincēs naturā laudabiliter opat. versus. Nolo pater tibi sit tertites dūmodo tu. sces. Et tūde silis vulcania q̄q̄ arma capeffes. Quā de tertite simile p̄ducit achilles. Itē aliter Cōsulator. p̄cez seruos p̄tēne bilingues. Quō etiā obicit q̄ non multi potentes fm carnē et nō multi sapiētes etc. dicitur mus q̄ hoc intelligēdū est de p̄dicatoribus p̄ q̄s mundus ad fidē erat cōuertēdus. quos cōgruebat plebeios esse et indoctos. ne eorū potē

De genealogisatione Fo. xxix.

ne vel sapie vel dignitati ascriberet illud quod de^o p gratia et eorum ministerio opabat. et sic crux xpi euacuaret. vñ aguebat qd nō idocis humane sapie verbis. nec in potētia dignitatis hoies ad fidē recipētur vel cogerēt. sed simplicibz simpliciu verbis exterius coopātibus diuina virtute interi^o opāte. humil^{is} ad hūilē humiliter vocaret. et sic de^o humil^{is} exaltaret. et dyabol^{us} qd p supbiā vicerat p humilitatē vince- ret. vnde glosa ibidē Si nō fideliter pcederet piscator. nō humiliter sequeret orator. Aliud autē reformabat p actū i matre qz decebat mo- dis omni bz qbz potuit exaltare et sibi nostrā naturā vniēdā in ipsa de q ea assumpsit p oia honorare. vt sua igif erga nos grā tāto ma- ior appareret. quāto nostrā naturā sibi inseparabilius vniret. et qnto mediū illius vnionis multiplicius decoraret eiusqz hūilitas tāto p- fūdior et maioris gratie capacioz fieret. quāto etiā et gratie plenitu- do et nobilitas eleuaret

¶ Cū de genealogia nobilissima descēdisset virgo beata qre p se nō sit sed p Joseph genealogizata Solutio. ad quod sic res- pōdit damas. Oportet scire q nō fuit cōsuetudo hebreis neqz diu- ine scripture genealogizare mulieres. lex autē erat nō despōsare tribū ex tribu alia Joseph autē ex dauidica descēdens stirpe et iustus ex nō hoc em testat euāgelii diuinū. nō utiqz inquit virginē sanctā ad des- ponatōem duxisset. nisi ex eius stirpe descenderet. Monstrans igif viri Joseph descensionem contentus est

¶ Ex hoc autem oritur questio quare sacra scriptura non genealo- giser mulieres et maxime beatam virginem **¶** Et cōtra hoc esset pro- pter sexus indignitatem. tūc cum maior sit indignitas culpe qz natu- re. pot^{est} mali qz mulieres nō debent genealogizari. hoc autē patet eē falsum. vt in cayn et esau. Si autē hic diceret q sit ppter generandi p- ncipalitatem. quia masculus generat in altero. femina ab altero. p hoc dictū nō soluitur qui genealogizatio a maribus et femis gene- rat. Si autē diceret q hoc sit propter peccati principium quod fuit a muliere. fm h viri nō debēt genealogizari. qz p viz trāmissū ē pec- catū origiale. qz i adā oēs peccauerūt. nō ei peccatū originale trax- issem^{us} si adā nō peccass^{et} et p aliā generass^{et} **¶** Itē si dicit q h ē ppter mysteriū. qz filij signāt opa futū. filie opa infirmitatis. h etiā suffi- cere nō videt. cū mali filij directi^{us} et expssi^{us} opa mala significēt qz si- lie Et sic nulla videt cā q mulieres nō genealogizent in sacra scriptu- ra **¶** Itē pstat q h ipz q nō genealogizāt sit i aliquā penā muliez. igi- tur qcqd fiet de alijs illa benedicta inter mulieres exēpta ē ab oī pctō muliebri cessante causa maledicti debuit genealogizari

¶ Ad hec respondemus q non est sacre scripture consuetudo siue- mos mulieres genealogizare propter causas in opposito tactas si-

Christ^{us} mūdli
uertit p indo-
ctos

Queritur

4

Rs

D iij

De genealogisatione

Ad obiectū

**Transgressio
peccati**

**Mulieres nō
genealogisant**

**B
Maria p viz
genealogisat.**

mul iunctas. quia serus indignior natura posterior. culpa prior. ad
opa infirmitatis cōgruētor signāda Un̄ aplūs ad thy. Mulier in
silētio discat cū omni subiectōe. docere aut̄ mulierē nō p̄mitto. neq̄
q̄ dñari in virū sed esse in silētio Adam p̄mo formatus est. deinde
eua Adam nou est seducta mulier aut̄ seducta in p̄uaricatōe fuit. Qd̄
autē p̄mo obijcit q̄ mali genealogizent. hoc nō est inq̄tū mali. v̄l q̄
mali. nec est de p̄ncipali intentōe scripture inq̄tū h̄mōi eos genea
logizare. sed accidit q̄ mali non inquantum mali generent a bonis
et boni licet vt h̄mōi nō descēdant ab ipis. v̄n cū alicuius boni acti
na generatō describit. et q̄nq̄ maliz q̄nq̄ boni ponūt̄ q̄ oēs inq̄tū
boni bonitate natura a bono naturaliter oriunt̄ Silt̄ q̄n alicui⁹ bo
ni generatio passiuā describit. et boni patres et mali numerant̄. q̄ bo
nus a bonis et a malis p̄pagat̄ Item transgressio peccati mulieri p̄n
cipalius imputatur. q̄ origo peccati ade et per p̄sequens oīm p̄dic
toꝝ ipsa fuit Item filie signāt conuenient⁹ opera mala q̄ filij mali
mali em̄ non sunt inquantū mali. sed inquantū boni. et sic minus
cōgrue signatur exitus mali a bono filie at̄ ratōe sexus sunt infirmī
ores. et sic opera infirmitatis significant cōgruentius. his ergo rati
onibus mulieres in penam earum nō genealogizant̄. a qua maledi
ctone penit⁹ exēpta fuit beata virgo. cuius genealogia expressissime
deklarat et patentissime euangelizat̄. et in hoc quoq̄ cōmendatur ei⁹
p̄uilegiū dignitatis. q̄ p̄ oīm mulierib⁹ genealogizatur. quod no
tat excellentiam dignitatis. Quod autem hoc sit per virum sibi rei
ponatum declarat eminentiam humilitatis. vt manifestetur mira
bilis pulcritudo dignitat̄ et hūilitatis. cū et dignitas excellit hūili
tatē. et hūilitas sup̄ oia p̄cipue ornat̄ dignitatē. v̄n Bern. Que ē vir
tutū eq̄potēs oīm demonū detellare sup̄biā et tyrannidē hoīm. cete
rum cum omni indr̄iter persone hec sit quedam turis fortitudinis
a facie inimici nescio quo pacto cum vnius vis maior est in maio
rib⁹ et in clariorib⁹ clarior. cōprobatur nulla splendidior gemma in
omni p̄cipuo ornatu summi p̄tificis. que em̄ celsior ceteris eo hu
militate paret illustrior et seipso Sic igitur p̄uilegiauit dominus
matrē suam super oēs mulieres in eo q̄ genealogizat̄. et in humilita
te ordinat̄ q̄ hec genealogia ad ipsam per virum descēdere denūciat̄
Rs. Qd̄ de ioseph cui nomē per datiuum Ad qd̄ respōdemus q̄ da
tiuus constructur acq̄sitiue. gr̄tis vero possessiue. et nomen Ioseph
ascribit̄ per dñm. q̄ signatō nominis sui personat̄ augmentum qd̄
per sponsalia ei de br̄ssima virgine est actualiter acquisitum. beata
aut̄ virgo sanctificatōem sui nominis nō quasi de nouo acq̄sinit. s̄
etiam in hoc nata fuit. semper em̄ stella maris fuit. et tam p̄cedentes
te q̄ sequentes illuminauit. q̄ nisi per fidē verbi incarnati vel in car

De appellatōe marie fo. xxiiij.

nandi de virgine nūq̄ aliter salus fuit. vnde ipsa in fide et hoim et
dei electōe et confirmatōe domina et regina creaturaz semp fuit

¶ Septimo quō congruit matrē dei appellatā fuisse mariam **Primo**
videtur q̄ potius appellari debuit eua. qz in Gen. dicitur
Et vocauit nomen eius eua. eo q̄ esset mater omnium viuētū. si
ergo illa est eua appellata que erat mater omnium viuētū vita na-
ture. multo fortius illa beatissima virgo debuit vocari eua que ē ma-
ter omnium viuētū vita gratie. Eua em̄ interpretat vita. Itē nun-
q̄ inuenit in veteri testamento p̄ aliquā mulierē huiusmodi nomis
significatio. igit̄ videt̄ q̄ potius debuit vocari Rachel vel Rebecca
vel Judith vel Hester. p̄ quas fuit beatissima virgo figurata. Itē
cum ista virgo fuit singularis inter omnes que nec primā simile vi-
sa est nec habere sequentem in re. igit̄ nec simile habere debuit in nomi-
ne. igitur cū multe ante et post fuerāt marie. dñā nostra non debuit
illud nomē habere. Itē sicut se habet res ad re ita nomen ad nomē
sed beata virgo post filiū dñm nostrz iesuz christū ei similima fuit in
re. igitur et nomine. igit̄ videtur q̄ a christo christiana debuit vocari
vel a recreatiōe recreatrix appellari. vel aliud dignissimū nomē cogi-
tari. Item cantat ecclesia. Sumēs illud aue mutans nomē eue. igit̄
videtur q̄ beatissima virgo deberet aue appellari

¶ Ad hoc respōdem⁹ q̄ nomē maria i hoc loco beatissime virgini **R^s**
cōgruētissime adoptat̄. et ppter rei pfectōem que in nomine denota-
tur. et ad exprimendā pprietatem cōceptionis que hic annunciatur
et ad statū designandū mediationis beatissime virginis. qua mediā
te genus humanū. p mare huius seculi ad portū celi. exemplo. suffra-
gio et merito reuocatur vnde Bern. Loquamur pauca de hoc quod
interpretat̄ stella maris et virgini matri congruenter adoptat̄. Ipsa **Maria p̄paf**
nāqz aptissime sideri cōpat̄. qz sicut sine sui correptione sid⁹ emittit **sideri:**
radiū. sic absqz sui lesione virgo p̄turiuit filiū. nec sideri radius suam
minuit claritatē. nec virgini filius suā integritatē Ipsa autē est stella
nobilissima ex Jacob orta. cuius radius vmbrosū orbē illuminat
cuius splendor etiā p̄fulget in supnis. inferos penetrat. terrā etiā plu-
strās. et calcfaciens magis mētes q̄ corpa fouet virtutes et excoquit
vicia Ipa in quā p̄clara et eximia stella sup hoc mare magnū et spa-
ciosum necessario subleuata. micās meritis. illustrās exemplis. **Nota pctōz**
te intelligis in hui⁹ seculi p̄fluuiō. magis inter pcellas et tēpestates
fluctuare q̄ p̄ terram ambulare. ne auertas oculos a fulgore hui⁹ si-
deris. si nō vis obrui pcellis. si insurgāt venti tēptationū. si incurras
scopulos tribulationū. respice stellam. inuoca mariam. si iracundia
si auaricia. aut carnis illecebra nauiculā concusserit mētis respice ad
marā Si criminū unanitate turbat⁹. cōscie feditate cōfusus iudicij

De genealogisatione

Ad obiectū

**Transgressio
peccati**

**Mulieres nō
genealogisant**

**B
Maria p viz
genealogisat.**

mul iunctas. quia serus indignior natura posterior. culpa prior. ad
opa infirmitatis cōgruētor signāda Un̄ aplūs ad thy. Mulier in
silētio discat cū omni subiectōe. docere aut̄ mulierē nō p̄mitto. nec
q̄ dñari in virū sed esse in silētio Adam p̄mo formatus est. deinde
eua Adam nou est seduct⁹ mulier aut̄ seducta in p̄uaricatōe fuit. Qd̄
autē p̄mo obijcī q̄ mali genealogizent. hoc nō est inq̄tū mali. v̄l q̄
mali. nec est de p̄ncipali intentōe scripture inq̄tū h̄mōi eos genea
logizare. sed accidit q̄ mali non inquantum mali generent a bonis
et boni licet vt h̄mōi nō descēdant ab ipis. v̄n cū alicuius boni acti
na generatō describit. r q̄nq̄ maliz q̄nq̄ boni ponūt̄ q̄ oēs inq̄tū
boni bonitate natura a bono naturaliter oriunt̄ Silt̄ q̄n alicui⁹ bo
ni generatio passiuā describit. et boni patres et mali numerant̄. q̄ bo
nus a bonis et a malis p̄pagat̄ Item transgressio peccati mulieri p̄n
cipalitus imputatur. q̄ origo peccati ade et per p̄sequens oīm p̄dic
toz ipsa fuit. Item filie signāt conuenient⁹ opera mala q̄ filij mali
mali em̄ non sunt inquantū mali. sed inquantū boni. et sic minus
cōgrue signatur exitus mali a bono filie at̄ ratōe sexus sunt infirmī
ores. et sic opera infirmitatis significant cōgruentius. his ergo rati
onibus mulieres in penam earum nō genealogizant̄. a qua maledi
ctone penit⁹ exēpta fuit beata virgo. cuius genealogia expressissime
deklarat̄ et patentissime euangelizat̄. et in hoc quoq̄ cōmendatur ei⁹
p̄uilegiū dignitatis. q̄ p̄ oīm mulierib⁹ genealogizatur. quod no
tat excellentiam dignitatis. Quod autem hoc sit per virum sibi rei
ponisatum declarat eminentiam humilitatis. vt manifestetur mira
bilis pulcritudo dignitat̄ et hūilitatis. cū et dignitas excellit hūili
tatē. et hūilitas sup̄ oia p̄cipue ornatur dignitatē. v̄n Bern. Que ē vir
tutū eq̄potēs oīm demonū detellare sup̄biā r tyrannidē hoīm. cete
rum cum omni indr̄iter persone hec sit quedam turis fortitudinis
a facie inimici nescio quo pacto cum vnius vis maior est in maio
rib⁹ et in clariorib⁹ clarior. cōprobatur nulla splendidior gemma in
omni p̄cipuo ornatu summi p̄tificis. que em̄ celsior ceteris eo hu
militate paret illustrior et seipso Sic igitur p̄uilegiauit dominus
matrē suam super oēs mulieres in eo q̄ genealogizat̄. r in humilita
te ordinat̄ q̄ hec genealogia ad ipsam per virum descēdere denūciat̄
Rs. **De** de ioseph cui nomē per datiuum Ad qd̄ respōdemus q̄ da
tiuus constructur acq̄sitiue. gr̄tis vero possessiue. et nomen Ioseph
ascribit̄ per dñm. q̄ signatō nominis sui personat̄ augmentum qd̄
per sponsalia ei de br̄ssima virgine est actualiter acquisitum. beata
aut̄ virgo sanctificatōem sui nominis nō quasi de nouo acq̄sinit. s̄
etiam in hoc nata fuit. semper em̄ stella maris fuit. et tam p̄cedentes
te q̄ sequentes illuminauit. q̄ nisi per fidē verbi incarnati vel in car

De appellatōe marie fo. xxiiij.

nandi de virgine nūq̄ aliter salus fuit. vnde ipsa in fide et hoim et
dei electōe et confirmatōe domina et regina creaturaz semp fuit

¶ Septimo quō congruit matrē dei appellatā fuisse mariam **Primo**
¶ Videtur q̄ potius appellari debuit eua. qz in Gen. dicitur
Et vocauit nomen eius eua. eo q̄ esset mater omnium viuētū. si
ergo illa est eua appellata que erat mater omnium viuētū vita na-
ture. multo fortius illa beatissima virgo debuit vocari eua que ē ma-
ter omnium viuētū vita gratie. Eua em̄ interpretat vita. ¶ Itē nun-
q̄ inuenit in veteri testamento p̄ aliquā mulierē huiusmodi nomis
significatio. igit̄ videt̄ q̄ potius debuit vocari Rachel vel Rebecca
vel Judith vel Hester. p̄ quas fuit beatissima virgo figurata. ¶ Itē
cum ista virgo fuit singularis inter omnes que nec primā simile vi-
sa est nec habere sequentem in re. igit̄ nec simile habere debuit in nomi-
ne. igitur cū multe ante et post fuerāt marie. dñā nostra non debuit
illud nomē habere. ¶ Itē sicut se habet res ad rē ita nomen ad nomē
sed beata virgo post filiū dñm nostrz iesuz christū ei similima fuit in
re. igitur et nomine. igit̄ videtur q̄ a christo christiana debuit vocari
vel a recreatiōe recreatrix appellari. vel aliud dignissimū nomē cogi-
tari. ¶ Item cantat ecclesia. Sumēs illud aue mutans nomē eue. igit̄
videtur q̄ beatissima virgo deberet aue appellari

¶ Ad hoc respōdem⁹ q̄ nomē maria i hoc loco beatissime virgini **R^o**
cōgruētissime adoptat̄. et ppter rei pfectōem que in nomine denota-
tur. et ad exprimendā pprietatem cōceptionis que hic annunciatur
et ad statū designandū mediationis beatissime virginis. qua mediā
te genus humanū. p mare huius seculi ad portū celi. exemplo. suffra-
gio et merito reuocatur vnde Bern. Loquamur pauca de hoc quod
interpretat̄ stella maris et virgini matri congruenter adoptat̄. Ipsa **Maria p̄paf**
nāqz aptissime sideri cōpat̄. qz sicut sine sui correptione sid⁹ emittit **sideri:**
radiū. sic absqz sui lesione virgo p̄turiuit filiū. nec sideri radius suam
minuit claritatē. nec virgini filius suā integritatē Ipsa autē est stella
nobilissima ex Jacob orta. cuius radius vmbrosū orbē illuminat
cuius splēdor etiā p̄fulget in supnis. inferos penetrat. terrā etiā plu-
strās. et calcfaciens magis mētes q̄ corpa fouet virtutes et excoquit
vicia Ipa in quā p̄clara et eximia stella sup hoc mare magnū et spa-
ciosum necessario subleuata. micās meritis. illustrās exemplis. **Nota pctōz**
te intelligis in hui⁹ seculi p̄fluuiō. magis inter pcellas et tēpestates
fluctuare q̄ p̄ terram ambulare. ne auertas oculos a fulgore hui⁹ si-
deris. si nō vis obrui pcellis. si insurgāt venti tēptationū. si incurras
scopulos tribulationū. respice stellam. inuoca mariam. si iracundia
si auaricia. aut carnis illecebra nauiculā concusserit mētis respice ad
marā Si criminū unanitate turbat⁹. cōscie feditate cōfusus iudiciū

De appellatōe marie

terrore pteritus. baratro incipias pturbari. vel absorberi tristicie et
despatōnis abyssō. in piculis. in angustijs. in rebz dubijs. mariā cogi
ta. mariā inuoca. nō recedat ab ore tuo. nō a corde. et vt ipetres eius
orōnis auxiliū. nō differas cōuersatōis exēplū. ipam sequēs nō deus
as. ipaz cogitās nō erras. ipa tenēte nō corruis. ipa ptegete nō metta
is. ipsa duce nō fatigaris. ipa ppicia puenis. et sic in temetipō expiās
qz merito dictū ē nomē hginis maria **M**aria em̄ interpretat dñā. stel
la maris. illuminata. illuminatrix. amaz mare. Ipsa em̄ omnū qz
de dñs ē dñā ē. i. q notat singularē excellētia veri solis. sine corruptōe
vel diminitōe vl̄ sui regeneratōe. in quo expiūm̄ pprietates pcep
tōis Ipsa em̄ ē diuinaz illuminationū immediate susceptiua. Ipsa
oim bonitatū vniuersaliter distributiua. Inde dicit stella maris. qz
omnibz pñtis vite gratijs semp̄ plenissima. vnde dicit maria. quia si
cut in mari ē cōgregatio omnū aquaz. ita in ipa est aggregatio oim
gratiaz **U**nde Sen. i. Cōgregatōes aquaz vocauit maria. locus aut
gratiaz omnū vocat maria Ipsa em̄ in suisus cōuersatōe p totū
amara. in filij passione amarissima omnibz de amaritudine exētibz
ipsa exēplū fuit et causa. His aut̄ rationibz beatissima virgo maria
hic appellat maria **N**ō aut̄ h̄ eua debuit appellari. eo q sit mat̄ oiz
vinctū p generationē spūalem cū de illa p se hic nō sagat. s̄ de carnaz
li eius generatōe qua ex castissimis carnibz et sanguinibz genuit de
eius vnigenitū et oim redēptōrē **H**ec igit̄ in filij pceptōe sine dolore
anteqz pturiret pepit masculū filiū suū primogenitū iesuz xpm̄ **P**o
stea vero tpe passionis pturuit terra in die vna. et pturiebat gens si
mulqz pturuit. et filios suos pepit. hec aut̄ quia nō parit nisi filiū su
um p̄mogenitū sine dolore. sine corruptōe. sine diminitōe cōgruen
ter designat nomē stelle **E**t sicut sydus radiū parit virgo filium. par
forma. neqz sydus radio neqz virgo filio fit corrupta. **T**empe vero
passionis vbi mater misericōdie patri misericōdiarū in opatōne summe misē
ricordie affuit. et dolorem passionis secum sustinuit. nam ipius aiaz
ptransiuit gladius. et consoz passionis adiutrix facta est redemptio
nis et mater regeneratōnis. vñ ibi ppter fecunditatez spūalem qua
totius generis humani mater spūalis effecta est. non sine pturitione
doloris om̄es nos in vitā eternam in filio et p filiū vocauit et rege
nerauit **M**ulier merito dicta fuit. noie aut̄ eue vocari nō debuit cū
in re et effectu contraria ei fuit per omnia. **I**lla em̄ damnauit. ista sal
uauit. vnde et ipsa nomen eue mutauit. non voce quidem sed re **I**lla
quidem omnes generauit in mundum. ista in celos **I**lla mater car
nalis. ista spūalis. **I**sta mater misericōdie. illa principium mor
talitatis **I**sta principium regenerationis. illa gratiam perdidit ista
gratiam inuenit. illa transiuit et nos transire fecit **D**e gratia in culpā

Maria inter
pretatur

Dicitur stella
maris

Maria dicit
amara

Ad obiectum
Maria non
bz dicitur

Maria signa
tur noie stelle

Maria affuit
passioni xpi

Maria fuit
eue ptaria

De appellatione ma. fo. xxiii

Ista surrexit et nos surgere fecit secum de culpa in gratiam. illa de la-
tere viri dormientis facta est. ista de corde dei vigilantis. Illa viro suo
ocasio perditionis. hec viro adiutorium redemptionis. illa despon-
satur mater et origo corruptarum. hec desponsatur mensura virgo
mater virgo virginum. hec primam virginitatem perdidit. ista primo vir-
ginitatem deo consecrauit. hec a dyabolo decepta. hec ab angelo edoc-
ta. illa dyabolus vicit per superbiam. ista vicit dyabolum per humili-
tatem. Et sic per qualiter mutauit nomen eius. **Q**uod autem obicitur quod per nul-
lum hominis nomen figuratur. dicimus quod hoc congrua dispensatione agit. ut dum
nulla ipsam figurans sibi habeat nomen. ipsa significatum omnium de-
bet transcendere rationem. utpote quod nec prima simile visa est nec habere sequentem
Quod autem homini nominis ante et post femine inuenitur. intelligi datur no-
bis quod licet nulla feminam ei similem per equipantiam. nulla tamen ab
eius participatione excludit. in signum igitur quod res sui nominis omnibus
conicere desiderat per effectum. et nihil sibi retinere cupiens priuate. per
priuum conicere alijs etiam suum nomen. **I**tem non debuit ei esse aliquod no-
men a creatore vel a christo. quia in ista annuntiatione non agit qualiter ipsa
a christo sed qualiter christus a ea procedit. christiani nomen non erat ei speciali-
ter imponendum quod erat ad omnes generaliter deriuandum. Et si ali-
quod nomen ei aptare potuerit excellentiori dignitate. tamen nullum
a maiori negotio de quo agitur proprietate. ut patet per supradicta ver-
ba beati Bernardi. Ex quibus colligitur quod tribus de causis per hoc nomen in hoc
loco beatissima virgo congruentissime nominatur. scilicet propter perso-
ne sue dignitatem. actionis sue utilitatem. conceptionis diuine proprie-
tatem. dignitas persone exprimitur per naturam lucis que intelligitur per
stellam maris. Nihil enim dignius luce vel nobilior. **L**una ratio. quod primo et prin-
cipaliter diuine nature. posterius nature angelice. ultimo corporee natus
re comparatur. Et nihil est nobilior in corporibus luce corporali. in spiritualibus luce spiri-
tuali. in summo autem nobilior lux diuine nature. **D**eus enim lux est et tenebre in
eo non sunt velle. **U**bi lux ad illam lucem immediatissimam secundo loco erat no-
bilissima. hec autem erat beata virgo que non solum ab hac luce sicut luna
a sole illuminata fuit sed sicut aurora de se sole produxit. que omnia illumi-
nabilia illuminauit. et sic per naturam lucis exprimitur dignitatis excellentia
beatissime virginis per hoc quod addit dicens stella maris tangit utilitas
operationis in hoc quod omnes naufragos deducit ad portum maris salutis eter-
ne. nihilominus per hoc quod dicitur stella maris tangit proprietatem conceptio-
nis. quod sicut sidus radiis. sic vicia sine corruptione sine diminutione sine polluti-
one concepit filium.

Quarto de hoc quod dicitur ingressus. utrum ianuis clausis vel ap-
ertis sit ingressus. Et videtur quod ianuis apertis. quia beata virgo
vidit eum oculis non glorificatis sine miraculo. igitur et angelus habuit
corpore assumptum non glorificatum. igitur non potuit intrare ianuis clausis.

Ad obiectum

Maria bene
nominatur

Maria a luce
diuina illustratur

Primo

De ingressu gabrielis ad mariā

- Contra** ² ¶ Item scriptura hoc non dicit. sed si factū esset diceret. sicut de dño dixit quando ad discipulos ianuis clausis intrauit. **Contra** Augu. dicit q̄ angeli assumūt sibi corpora in q̄b̄ apparēt de purissimis de mētis. igitur potuit ianuis clausis intrare. ¶ Item querit quare hic dicat repetendo hoc nomen angelus et nō gabriel cū in pprio noie intelligat nomē cōmune et non ecomuerso. ¶ Item queritur de hoc q̄d dicit ad eam scz qualiter fm sitū se habuerit siue positōem. Dīuersa ē em̄ positio corpis in vacatibz orationi. scz prostratio. geniculatio. sessio. statio. inclinatio. in qua istarū fuit quādo ei angelus istam plenitudinē nūciauit. videt q̄ debuit sedere. hoc em̄ est ppriū contemplatio nis. iuxta illud **M**aria sedebat iuxta pedes dñi. Et etiaz phus dicit. **M**aria sedēdo et q̄scendo sit prudens. q̄ aut̄ pstrata debuerit esse videt. qz illa maxime ptinet ad humilitatem. **Unde** in **Apo.** Cecidi ad pedes angeli. ¶ Itē q̄ stare debuerit videtur. qz exterior hominis status signū est status interioris. s̄ fm hominē interiorē maxime tūc fuit erecta. igit̄ fm exteriorē hoīem stare debuit erecta. ¶ Itē si se dit vtz angelo veniēte surrexit. Et videtur q̄ sic. quia hoc ad honestatem ptinebat. vnde **Rachel** excusauit se qz patri assurgere non potuit. ¶ Item in altari dominum suscipimus stando. igitur ille est reuerēdissimus modus dominū suscipiendi.
- R.** ¶ Ad primum respondemus per beatum **Ber.** qui dicit. q̄ ingressus ad eam puti in secretarium pudici cubiculi vbi illa forsan clauso super se ostio orabat patrem suum. In abcondito solent angeli stare orantibz. et delectari in his quos vident puras man⁹ in oratione lenare ad deum holocaustū sancte deuotionis. gaudent se offerre deo in odorem suauitatis. **M**arie autē orationes quantum placuerunt in conspectu altissimi angelus indicauit. qui ingressus ad eā tam reuerenter saltauit. nec difficile fuit clauso hostio angelo penetrare ad abdita virginis q̄ vtiqz ex subtilitate substātie sue hoc habet a sua natura q̄ nec ferreis seris eius arceatur ingressus. quocunqz cū ferat suus impetus. angelicis em̄ spiritibus parietes nō obstant. s̄ cuncta illis visibilia cedunt. cuncta eque corpora quantumlibet solidā et spissa eis penetrabilia sunt et perua. **S**uspiciandum igitur non est q̄ apertum inuenerit angelus ostium virginis cū nimirum in pposito fuit fugere hoīm frequentias. vitare colloq̄a. ne orantis silentium perturbaretur. vel continētie castitas temptaret. clauserat inquā etiam illa hora habitaculum suum supra se prudētissima virgo. sed hominibus nō angelis. proinde et sic potuit ad eam intrare angelus. sed nulli hoīm facile patebat accessus. **E**x his colligendo credimus angelum cauis ianuis intrasse. et hoc potuisse propter nature sue subtilitatem et assumpti etherei corporis qlitātē. beatissimā
- Querit de situ** dicit ad eam scz qualiter fm sitū se habuerit siue positōem. Dīuersa ē em̄ positio corpis in vacatibz orationi. scz prostratio. geniculatio. sessio. statio. inclinatio. in qua istarū fuit quādo ei angelus istam plenitudinē nūciauit. videt q̄ debuit sedere. hoc em̄ est ppriū contemplatio nis. iuxta illud **M**aria sedebat iuxta pedes dñi. Et etiaz phus dicit. **M**aria sedēdo et q̄scendo sit prudens. q̄ aut̄ pstrata debuerit esse videt. qz illa maxime ptinet ad humilitatem. **Unde** in **Apo.** Cecidi ad pedes angeli. ¶ Itē q̄ stare debuerit videtur. qz exterior hominis status signū est status interioris. s̄ fm hominē interiorē maxime tūc fuit erecta. igit̄ fm exteriorē hoīem stare debuit erecta. ¶ Itē si se dit vtz angelo veniēte surrexit. Et videtur q̄ sic. quia hoc ad honestatem ptinebat. vnde **Rachel** excusauit se qz patri assurgere non potuit. ¶ Item in altari dominum suscipimus stando. igitur ille est reuerēdissimus modus dominū suscipiendi.
- Drōes marie** erunt in conspectu altissimi angelus indicauit. qui ingressus ad eā tam reuerenter saltauit. nec difficile fuit clauso hostio angelo penetrare ad abdita virginis q̄ vtiqz ex subtilitate substātie sue hoc habet a sua natura q̄ nec ferreis seris eius arceatur ingressus. quocunqz cū ferat suus impetus. angelicis em̄ spiritibus parietes nō obstant. s̄ cuncta illis visibilia cedunt. cuncta eque corpora quantumlibet solidā et spissa eis penetrabilia sunt et perua. **S**uspiciandum igitur non est q̄ apertum inuenerit angelus ostium virginis cū nimirum in pposito fuit fugere hoīm frequentias. vitare colloq̄a. ne orantis silentium perturbaretur. vel continētie castitas temptaret. clauserat inquā etiam illa hora habitaculum suum supra se prudētissima virgo. sed hominibus nō angelis. proinde et sic potuit ad eam intrare angelus. sed nulli hoīm facile patebat accessus. **E**x his colligendo credimus angelum cauis ianuis intrasse. et hoc potuisse propter nature sue subtilitatem et assumpti etherei corporis qlitātē. beatissimā
- Nota**
- Ostium virginis fuit clausum**
- Angelus intravit**

De saluta. angelica ffo. xxv.

aut virginē in aduentu eius inclinatis genub. z eleuatis puris manib. erectis in celū oculis ad patrē misericordiaz p̄ incarnatōne filij sui deuotissimas p̄ces cū lachrymis fudisse z angelo veniēte reuerēter assurrexisse. z p̄cepta eius annūciatōe credendo in eā p̄sensisse. et quāto citius impleri. flexis genub. rursus in terrā. z eleuatis in celū oculis ac manib. ex intimo corde erūpentib. p̄re gaudio lachrymis deuotissime flagitasse. z sic deū pariter z hominē p̄cepisse. ¶ Et iste q̄dem modus positōis z situs est eorūz q̄ de manu angeli. i. sacerdotis suscipuit corpus dñicū de altari. ¶ Q̄ aut̄ hic reperit nomē cōmune angeli cū d̄r. ingressus angelus. p̄ hoc q̄d̄ datur intelligi. q̄ oīno in rōne nūcij venit. scz q̄ sua auctoritate nō venit. q̄ istud negotiū nō inuenit. nō nisi missus intrauit. nō sua v̄ba s̄z diuina p̄tulit. salutatio nē nō dictauit. s̄z detulit q̄ oīm nouoz nouissimū nūciauit.

Quid maria angelo ingre diente fecit.

Qua reuerentia corpus xpi sumi debet Ad q̄stiuclā

Bestio. xvij. est de salutati

Quone. que non p̄grue videtur incipi ab aue. cum in salutatioib. soleat p̄pria nomia z dignitatū p̄mitti. et post hoc p̄sonereipienti salus optari. vel gratia vel sermīū vel dilectio mandari. q̄ oīa in hac salutatioe nō vidētur obseruari. ¶ Itē iste modus salutādi p̄ secūdā p̄sonā est modus salutādi a seip̄o z p̄sonalr. et nō ab alio. ergo videt q̄ angelus salutauit eam ab ip̄o z non a deo. ¶ Itē aue d̄t remotōem pene. salue p̄sentia boni. z p̄manentiā salutis ergo maior p̄fectio f̄cat p̄ salue q̄z p̄ aue. q̄ ista p̄fectissima salutatio debuit potius incipi a salue q̄z ab aue. ¶ Itē aue p̄tinet ad incipiētes et salue ad p̄ficiētes. gaude ad p̄fectos. igit cū beatissima virgo fuerit p̄fectissima. p̄ gaude fuit salutāda. q̄d̄ etiā videt p̄ locū a minori. angelus em̄ salutauit Thobia. gaudiū tibi sit. ¶ Itē p̄suetudo z modus salutandi quem ip̄e deus tenuit z docuit fuit pax vobis. quem tenuit dñs pax huic domui. etiam hūc docuit. ergo modus salutandi est nobilissimus. igit debuit in salutatioe nobilissima obseruari. ¶ Itē nō bene neq̄z vere videtur ei angelus dicere aue. aut em̄ hoc dicit optando. aut predicēdo de futuro. aut narrando de presenti. Si narrando de p̄senti adhuc saluum dixit. q̄ adhuc sine ve nō fuit. Si optauit. ergo nobilitatem suā nobilitati diuine non cōformauit. q̄z eam multa pati voluit. Si aut̄ futura predixit nō salutauit sed prophetauit. primū est cōmune omnīū saluādorū. q̄z q̄nq̄z erūt sine ve. ¶ In extranū obijciunt z p̄bat. q̄ beatissima virgo fuit sine ve. Contra

Rō p̄ma.

Se Contra

De ingressu gabrielis ad mariā

- Contra** ² ¶ Item scriptura hoc non dicit. sed si factū esset diceret. sicut de dño dixit quando ad discipulos ianuis clausis intrauit. **Contra** Augu. dicit q̄ angeli assumūt sibi corpora in q̄b̄ apparēt de purissimis de mētis. igitur potuit ianuis clausis intrare. ¶ Item querit quare hic dicat repetendo hoc nomen angelus et nō gabriel cū in pprio noie intelligat nomē cōmune et non ecomuerso. ¶ Item queritur de hoc q̄d dicit ad eam scz qualiter fm sitū se habuerit siue positōem. Dīuersa ē em̄ positio corpis in vacatibz orationi. scz prostratio. geniculatio. sessio. statio. inclinatio. in qua istarū fuit quādo ei angelus istam plenitudinē nūciauit. videt q̄ debuit sedere. hoc em̄ est ppriū contemplatio nis. iuxta illud **M**aria sedebat iuxta pedes dñi. Et etiaz phus dicit. **M**aria sedēdo et q̄scendo fit prudens. q̄ aut̄ pstrata debuerit esse videt. qz illa maxime ptinet ad humilitatem. Unde in **Apo.** Cecidi ad pedes angeli. ¶ Itē q̄ stare debuerit videtur. qz exterior hominis status signū est status interioris. s̄ fm hominē interiorem maxime tūc fuit erecta. igit̄ fm exteriorē hoīem stare debuit erecta. ¶ Itē si se dit vtz angelo veniēte surrexit. Et videtur q̄ sic. quia hoc ad honestatem ptinebat. vnde **Rachel** excusauit se qz patri assurgere non potuit. ¶ Item in altari dominum suscipimus stando. igitur ille est reuerēdissimus modus dominū suscipiendi.
- R.** ¶ Ad primum respondemus per beatum **Ber.** qui dicit. q̄ ingressus ad eam puti in secretarium pudici cubiculi vbi illa forsan clauso super se ostio orabat patrem suum. In abcondito solent angeli stare orantibz. et delectari in his quos vident puras man⁹ in oratione lenare ad deum holocaustū sancte deuotionis. gaudent se offerre deo in odorem suauitatis. **M**arie autē orationes quantum placuerunt in conspectu altissimi angelus indicauit. qui ingressus ad eā tam reuerenter saltauit. nec difficile fuit clauso hostio angelo penetrare ad abdita virginis q̄ vtiqz ex subtilitate substātie sue hoc habet a sua natura q̄ nec ferreis seris eius arceatur ingressus. quocunqz cū ferat suus impetus. angelicis em̄ spiritibus parietes nō obstant. s̄ cuncta illis visibilia cedunt. cuncta eque corpora quantumlibet solidā et spissa eis penetrabilia sunt et perua. Suspiciandum igitur non est q̄ apertum inuenerit angelus ostium virginis cū nimirum in pposito fuit fugere hoīm frequentias. vitare colloq̄a. ne orantis silentium perturbaretur. vel continētie castitas temptaret. clauserat inquā etiam illa hora habitaculum suum supra se prudētissima virgo. sed hominibus nō angelis. proinde et sic potuit ad eam intrare angelus. sed nulli hoīm facile patebat accessus. Ex his colligendo credimus angelum cauis ianuis intrasse. et hoc potuisse propter nature sue subtilitatem et assumpti etherei corporis qlitātē. beatissimā
- Querit de situ** dicit ad eam scz qualiter fm sitū se habuerit siue positōem. Dīuersa ē em̄ positio corpis in vacatibz orationi. scz prostratio. geniculatio. sessio. statio. inclinatio. in qua istarū fuit quādo ei angelus istam plenitudinē nūciauit. videt q̄ debuit sedere. hoc em̄ est ppriū contemplatio nis. iuxta illud **M**aria sedebat iuxta pedes dñi. Et etiaz phus dicit. **M**aria sedēdo et q̄scendo fit prudens. q̄ aut̄ pstrata debuerit esse videt. qz illa maxime ptinet ad humilitatem. Unde in **Apo.** Cecidi ad pedes angeli. ¶ Itē q̄ stare debuerit videtur. qz exterior hominis status signū est status interioris. s̄ fm hominē interiorem maxime tūc fuit erecta. igit̄ fm exteriorē hoīem stare debuit erecta. ¶ Itē si se dit vtz angelo veniēte surrexit. Et videtur q̄ sic. quia hoc ad honestatem ptinebat. vnde **Rachel** excusauit se qz patri assurgere non potuit. ¶ Item in altari dominum suscipimus stando. igitur ille est reuerēdissimus modus dominū suscipiendi.
- Drōes marie** erunt in conspectu altissimi angelus indicauit. qui ingressus ad eā tam reuerenter saltauit. nec difficile fuit clauso hostio angelo penetrare ad abdita virginis q̄ vtiqz ex subtilitate substātie sue hoc habet a sua natura q̄ nec ferreis seris eius arceatur ingressus. quocunqz cū ferat suus impetus. angelicis em̄ spiritibus parietes nō obstant. s̄ cuncta illis visibilia cedunt. cuncta eque corpora quantumlibet solidā et spissa eis penetrabilia sunt et perua. Suspiciandum igitur non est q̄ apertum inuenerit angelus ostium virginis cū nimirum in pposito fuit fugere hoīm frequentias. vitare colloq̄a. ne orantis silentium perturbaretur. vel continētie castitas temptaret. clauserat inquā etiam illa hora habitaculum suum supra se prudētissima virgo. sed hominibus nō angelis. proinde et sic potuit ad eam intrare angelus. sed nulli hoīm facile patebat accessus. Ex his colligendo credimus angelum cauis ianuis intrasse. et hoc potuisse propter nature sue subtilitatem et assumpti etherei corporis qlitātē. beatissimā
- Nota**
- Ostium virginis fuit clausum**
- Angelus intravit**

De saluta. angelica ffo. xxv.

aūt virginē in aduentu eius inclinatis genubz. z eleuatis puris manibz. erectis in celū oculis ad patrē misericordiaz p̄ incarnatōne filij sui deuotissimas p̄ces cū lachrymis fudisse z angelo veniēte reuerēter assurrexisse. z p̄cepta eius annūciatōe credendo in eā p̄sensisse. et quāto citius impleri. flexis genubz rursus in terrā. z eleuatis in celū oculis ac manibz ex intimo corde erūpentibz p̄re gaudio lachrymis deuotissime flagitasse. z sic deū pariter z hominē p̄cepisse. ¶ Et iste q̄dem modus positōis z situs est eorūz q̄ de manu angeli. i. sacerdotis suscipuit corpus dñicū de altari. ¶ Q̄s aūt hic reperit nomē cōmune angeli cū dr. ingressus angelus. p̄ hoc q̄d datur intelligi. q̄ oīno in rōne nūcij venit. scz q̄ sua auctoritate nō venit. q̄ istud negotiū nō inuenit. nō nisi missus intrauit. nō sua v̄ba s̄z diuina p̄tulit. salutatio nē nō dictauit. s̄z detulit q̄ oīm nouoz nouissimū nūciauit.

Quid maria angelo ingre diente fecit.

Qua reuerentia corpus xpi sumi debet Ad q̄stiuclā

Bestio. xvij. est de salutati

Quone. que non p̄grue videtur incipi ab aue. cum in salutatioibz soleat p̄pria nomia z dignitatū p̄mitti. et post hoc p̄sonerecipienti salus optari. vel gratia vel sermīū vel dilectio mandari. q̄ oīa in hac salutatioe nō vidētur obseruari. ¶ Itē iste modus salutādi p̄ secūdā p̄sonā est modus salutādi a seipso z p̄sonalr. et nō ab alio. ergo videt q̄ angelus salutauit eam ab ipso z non a deo. ¶ Itē aue d̄t remotōem pene. salue p̄sentia boni. z p̄manentiā salutis ergo maior p̄fectio fecit p̄ salue q̄z p̄ aue. q̄ ista p̄fectissima salutatio debuit potius incipi a salue q̄z ab aue. ¶ Itē aue p̄tinet ad incipiētes et salue ad p̄ficiētes. gaude ad p̄fectos. igit cū beatissima virgo fuerit p̄fectissima. p̄ gaude fuit salutāda. q̄d etiā videt p̄ locū a minori. angelus em̄ salutauit Thobia. gaudiū tibi sit. ¶ Itē p̄suetudo z modus salutandi quem ipse deus tenuit z docuit fuit pax vobis. quem tenuit dñs pax huic domui. etiam hūc docuit. ergo modus salutandi est nobilissimus. igit debuit in salutatioe nobilissima obseruari. ¶ Itē nō bene neqz vere videtur ei angelus dicere aue. aut em̄ hoc dixit optando. aut predicēdo de futuro. aut narrando de presenti. Si narrando de p̄senti adhuc saluum dixit. q̄ adhuc sine ve nō fuit. Si optauit. ergo nobilitatem suā nobilitati diuine non cōformauit. q̄z eam multa pati voluit. Si aūt futura predixit nō salutauit sed prophetauit. primū est cōmune omnīū saluādorū. q̄z q̄nqz erūt sine ve. ¶ In extranū obijciunt z p̄bat. q̄ beatissima virgo fuit sine ve. Contra

Rō p̄ma.

Se Contra

De ingressu gabrielis ad mariā

- Contra** ² ¶ Item scriptura hoc non dicit. sed si factū esset diceret. sicut de dño dixit quando ad discipulos ianuis clausis intrauit. **Contra** Augu. dicit q̄ angeli assumūt sibi corpora in q̄b̄ apparēt de purissimis de mētis. igitur potuit ianuis clausis intrare. ¶ Item querit quare hic dicat repetendo hoc nomen angelus et nō gabriel cū in pprio noie intelligat nomē cōmune et non ecomuerso. ¶ Item queritur de hoc q̄d dicit ad eam scz qualiter fm sitū se habuerit siue positōem. **Diversa** ē em̄ positio corpis in vacatibz orationi. scz prostratio. geniculatio. sessio. statio. inclinatio. in qua istarū fuit quādo ei angelus istam plenitudinē nūciauit. videt q̄ debuit sedere. hoc em̄ est ppriū contemplatio nis. iuxta illud **M**aria sedebat iuxta pedes dñi. Et etiaz phus dicit. **M**aria sedēdo et q̄scendo sit prudens. q̄ aut̄ pstrata debuerit esse videt. qz illa maxime ptinet ad humilitatem. **Unde** in Apoc. Cecidi ad pedes angeli. ¶ Itē q̄ stare debuerit videtur. qz exterior hominis status signū est status interioris. s̄ fm hominē interiorē maxime tūc fuit erecta. igit̄ fm exteriorē hoīem stare debuit erecta. ¶ Itē si se dit vtz angelo veniēte surrexit. Et videtur q̄ sic. quia hoc ad honestatem ptinebat. vnde **Rachel** excusauit se qz patri assurgere non potuit. ¶ Item in altari dominum suscipimus stando. igitur ille est reuerēdissimus modus dominū suscipiendi.
- R.** ¶ Ad primum respondemus per beatum **Ber.** qui dicit. q̄ ingressus ad eam puti in secretarium pudici cubiculi vbi illa forsan clauso super se ostio orabat patrem suum. In abcondito solent angeli stare orantibz. et delectari in his quos vident puras man⁹ in oratione lenare ad deum holocaustū sancte deuotionis. gaudent se offerre deo in odorem suauitatis. **M**arie autē orationes quantum placuerunt in conspectu altissimi angelus indicauit. qui ingressus ad eā tam reuerenter saltauit. nec difficile fuit clauso hostio angelo penetrare ad abdita virginis q̄ vtiqz ex subtilitate substātie sue hoc habet a sua natura q̄ nec ferreis seris eius arceatur ingressus. quocunqz cū ferat suus impetus. angelicis em̄ spiritibus parietes nō obstant. s̄ cuncta illis visibilia cedunt. cuncta eque corpora quantumlibet solidā et spissa eis penetrabilia sunt et perua. **Suspiciandum** igitur non est q̄ apertum inuenerit angelus ostium virginis cū nimirum in pposito fuit fugere hoīm frequentias. vitare colloq̄a. ne orantis silentium perturbaretur. vel continētie castitas temptaret. clauserat inquā etiam illa hora habitaculum suum supra se prudētissima virgo. sed hominibus nō angelis. proinde et sic potuit ad eam intrare angelus. sed nulli hoīm facile patebat accessus. **Ex** his colligendo credimus angelum cauis ianuis intrasse. et hoc potuisse propter nature sue subtilitatem et assumpti ætheri corporis qlitatē. beatissimā
- Drōes marie**
Nota
- Ostium virginis**
fuit clausum
D
- Angelus** intrauit

De saluta. angelica ffo. xxv.

aut virginē in aduentu eius inclinatis genub. z eleuatis puris manib. erectis in celū oculis ad patrē misericordiaz p̄ incarnatōne filij sui deuotissimas p̄ces cū lachrymis fudisse z angelo veniēte reuerēter assurrexisse. z p̄cepta eius annūciatōe credendo in eā p̄sensisse. et quāto citius impleri. flexis genub. rursus in terrā. z eleuatis in celū oculis ac manib. ex intimo corde erūpentib. p̄re gaudio lachrymis deuotissime flagitasse. z sic deū pariter z hominē p̄cepisse. ¶ Et iste q̄dem modus positōis z situs est eorūz q̄ de manu angeli. i. sacerdotis suscipuit corpus dñicū de altari. ¶ Q̄ autē hic reperit nomē cōmune angeli cū dr. ingressus angelus. p̄ hoc q̄d datur intelligi. q̄ oīno in rōne nūcij venit. scz q̄ sua auctoritate nō venit. q̄ istud negotiū nō inuenit. nō nisi missus intrauit. nō sua v̄ba s̄z diuina p̄tulit. salutatio nē nō dictauit. s̄z detulit q̄ oīm nouoz nouissimū nūciauit.

Quid maria angelo ingre diente fecit.

Qua reuerentia corpus xpi sumi debet Ad q̄stiuclā

Bestio. xvij. est de salutati

Quone. que non p̄grue videtur incipi ab aue. cum in salutatioib. soleat p̄pria nomia z dignitatū p̄mitti. et post hoc p̄sonereipienti salus optari. vel gratia vel sermīū vel dilectio mandari. q̄ oīa in hac salutatioe nō vidētur obseruari. ¶ Itē iste modus salutādi p̄ secūdā p̄sonā est modus salutādi a seipō z p̄sonalr. et nō ab alio. ergo videt q̄ angelus salutauit eam ab ipō z non a deo. ¶ Itē aue dr̄ remotōem pene. salue p̄sentia boni. z p̄manentiā salutis ergo maior p̄fectio fecit p̄ salue q̄z p̄ aue. q̄ ista p̄fectissima salutatio debuit potius incipi a salue q̄z ab aue. ¶ Itē aue p̄tinet ad incipiētes et salue ad p̄ficiētes. gaude ad p̄fectos. igit cū beatissima virgo fuerit p̄fectissima. p̄ gaude fuit salutāda. q̄d etiā videt p̄ locū a minori. angelus em̄ salutauit Thobia. gaudiū tibi sit. ¶ Itē p̄suetudo z modus salutandi quem ip̄e deus tenuit z docuit fuit pax vobis. quem tenuit dñs pax huic domui. etiam hūc docuit. ergo modus salutandi est nobilissimus. igit debuit in salutatioe nobilissima obseruari. ¶ Itē nō bene neq̄z vere videtur ei angelus dicere aue. aut em̄ hoc dixit optando. aut predicēdo de futuro. aut narrando de presenti. Si narrando de p̄senti adhuc saluum dixit. q̄ adhuc sine ve nō fuit. Si optauit. ergo nobilitatem suā nobilitati diuine non cōformauit. q̄z eam multa pati voluit. Si autē futura predixit nō salutauit sed prophetauit. primū est cōmune omnīū saluādorū. q̄z q̄nq̄ erūt sine ve. ¶ In extranū obijciunt z p̄bat. q̄ beatissima virgo fuit sine ve. Contra neca ad Lucillū probat. q̄ sapiēs nō turbatur hoc mō. validius est q̄d ledit eo q̄d leditur. fortior est virtute. nequitia sed infirmior. sed nō leditur quis nisi a malis. ergo non leditur. ¶ Item dr̄. Quicq̄d

Rō p̄ma.

Se Contra